

Oponentní posudek na disertační práci Mgr. Marie Maceškové „Fiskální politika jako klíčový mechanismus regionálního rozvoje: příklad regionální dimenze sektorových a horizontálních politik ČR“

K posouzení byla předložena studie Mgr. Marie Maceškové „Fiskální politika jako klíčový mechanismus regionálního rozvoje: příklad regionální dimenze sektorových a horizontálních politik ČR“ o celkovém počtu 139 str. a 9 převážně tabulkových, event. mapových příloh.

Téma disertační práce je třeba vidět jako velmi aktuální a považuji jej určitě za inovativní. Autorka sleduje a pokouší se hodnotit regionální dimenze alokace centrálních veřejných investic. Východiskem při tom je premisa o regulační roli veřejných financí, resp. veřejných politik. Práce nastiňuje několik dílčích cílů a prověřuje pět hypotéz. Klíčovou výzkumnou otázkou je hledání souvislostí mezi cíli explicitní regionální politiky a regionálními dopady veřejných investičních prostředků. O hypotézách a jejich verifikaci se zmíním v závěru svého posudku.

Práce je logicky vystavěna a proti její struktuře nemám zásadních připomínek. Je rozvrstvena do tří částí – po teoretickém vstupu následuje diskuze metodiky a její aplikace v podobě empirické regionální analýzy veřejných investičních výdajů alokovaných z národní úrovně. Oceňuji teoretickou část, kterou považuji za propracovanou a která vypovídá spolu s použitou literaturou v závěru disertační práce o tom, kolik literatury má autorka „načteno“. Kladem je dávání některých koncepčních otázek regionální politiky do širších souvislostí evropského kontextu (s. 12). Do tohoto kontextu dává i roli veřejných investičních výdajů v regionálním rozvoji. Uváděny jsou regionální dopady sektorových a horizontálních politik, s kterými se však dále nepracuje (str. 38). Zajímavostí je používání rámečku pro témata, která s prací bezprostředně nesouvisí (norská regionální politika atd.). Všimá si i základního dilema při rozhodování o regionální alokaci veřejných investic. Tím je distribuce veřejných investic do regionů „úspěšných“, konkurenceschopných v mezinárodním kontextu a jedné straně a distribucí do regionů „slabých“ na straně druhé. Toto vlastně dokládají podle mého názoru i některé výsledky předkládané práce. Velice názorné je schéma na str. 63, vyjadřující vliv subjektivních faktorů při modifikaci návrhu státního rozpočtu. Rámcově „objektivní“

návrh státního rozpočtu prochází často nekonečným sítím „lobistických“ zájmů skupin politiků a úředníků, takže výsledná podoba se podstatně liší od předkládaného záměru. Tyto modifikace se nepochybně projevují v disproporcích jak strukturálních, tak územních.

Vlastní metodický postup se opírá o regionální analýzu, diferencovanou do tří základních stupňů:

- 1) analýza „celkových“ investic
- 2) analýza celkových metodicky „očistěných“ investic
- 3) analýza celkových metodicky „očistěných“ investic bez investic do „velké“ dopravní infrastruktury.

Dále byly investice analyzovány pro devět oborově odlišných skupin výdajů (např. do oblasti životního prostředí či do oblasti zdravotnictví a sociální péče). Pro vysvětlení některých skutečností na pozadí socioekonomických regionálních specifik byla použita korelační analýza. Tady postrádám diskuzi o těchto indikátorech, kterou socioekonomickou oblast reprezentují a zejména u některých jejich přesnější konstrukci a aplikaci (str. 76).

Klíčová kapitola disertační práce se zaměřuje na vlastní regionální analýzu (str. 77). Na rozdíl od předcházejícího textu je tato kapitola velice čtivá, mapky dávají velice dobrou představu o alokaci investic, doprovodný text se snaží hodnotit zjištěné skutečnosti. Takovou vypovídající schopnost však nemají grafy na str. 86, které spíše hovoří o nezávislosti mezi sledovanými jevy. Možná že by bylo dobré v grafu či v textu identifikovat alespoň extrémní hodnoty. Za velice zajímavý považuji obrázek 18, který přibližuje kategorizaci okresů na základě investic alokovaných v rámci kategorie explicitní regionální politiky a podpory regionálního rozvoje. Nahlédnutím „pravdě do očí“ jsou investice v rámci kategorie životního prostředí, které směřují lokálně zcela jinam, než do oblastí se silnou ekologickou zátěží (str. 94). Dosti obtížně lze interpretovat i investice do zdravotnictví a sociální péče (str. 95). Asi naddimenzovaný je i podíl Prahy na investicích v oblasti státní správy – 66 % z celkových investic. Investice na rozvoj univerzit a vědecko-výzkumných institucí příliš nevypovídají proklamaci rozvoje regionálního vysokého školství. Na to dosti jemně upozorňuje autorka ve shrnutí empirické analýzy na str. 110, kde hovoří o rozporu s koncepcí regionální politiky, která je koncipována jako podpora státu vybraným regionům. Samostatným problémem by pak bylo hodnocení efektivnosti investic a regionální analýzou subjektivně nedeformovaných investic, kdyby to bylo možné.

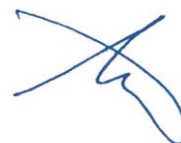
Závěry jsou formulovány velice dobře a výstižně. Mají dobrou vypovídací schopnost a dokumentují to, že autorka se danou problematikou soustavněji dlouhodobě zajímá a dokáže úspěšně generalizovat získané poznatky. Pozitivně rovněž nahlížím na prezentaci hlavních výsledků empirických hodnocení a na pokus zasadit zjištěné skutečnosti do širších funkčních souvislostí.

Velmi bohatou bibliografii lze považovat za nadstandardní, převažuje zahraniční literatura. Práci s vědeckou literaturou je věnována náležitá pozornost, jak z hlediska mezinárodního kontextu, tak z hlediska aktuálnosti. Prameny jsou náležitě citovány v textu. Obsáhlé jsou rovněž přílohy.

Po formální stránce se objevují pouze dílčí nedokonalosti (např. str. 82, tab. 15 na str. 105 – „Celkové investice bez investic“, tab. 17 na str. 107 – chybný číselný údaj). Výhradu mám k velikosti písma textu pod čarou. Jinak oceňuji „knižní podobu“ disertační práce. Autorka upozorňuje, že představuje příspěvek k provázání geografického výzkumu s „praktickými“ potřebami společnosti a hovoří o možnosti uplatnění výsledků v praxi. Jak se bude dále postupovat s uvedenou disertační prací? Určitě by o ní byl zájem, zejména na úrovni regionálních institucí. A také pro to, že u nás takto empiricky orientovaná studie chybí, zejména co se týče územního detailu okresů, popř. krajů ČR.

Závěrem posudku musím konstatovat, že práce je napsaná na vysoké profesionální úrovni a až na uvedené drobné formální připomínky svědčí o schopnosti autorky analyzovat dané téma pomocí statistických metod a na základě rozboru zjištěná zhodnocení úspěšně vysvětlit a zformulovat. Práce má velice dobrou i teoretickou vstupní část. Vysoce oceňuji zapojení autorky do projektu GA ČR. Vzhledem k uvedenému posudku ve smyslu Universitního studijního a zkušebního řádu UK jednoznačně doporučuji práci přijmout pro obhajobu doktorské disertační práce.

V Ústí n. L. dne 2009-08-06

Doc. RNDr. Jiří Anděl, CSc.

Katedra geografie
PřF UJEP Ústí n. L.